

Horyzonty Polityki
2025, Vol. 16, N° 57

PAWEŁ F. NOWAKOWSKI

<http://orcid.org/0000-0002-7230-9061>
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
pawel.nowakowski@uken.krakow.pl

DOI: 10.35765/HP.2929

Medialna debata wokół interpretacji historii w wywiadzie Tuckera Carlsona z Władimirem Putinem

Streszczenie

CEL ARTYKUŁU: Celem artykułu jest analiza historycznej części wywiadu Carlson–Putin jako narzędzia narracyjnego oraz zbadanie reakcji medialnych na sposób wykorzystania przeszłości w uzasadnianiu współczesnych działań politycznych Rosji.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Głównym problemem badawczym jest pytanie, w jaki sposób narracja historyczna przedstawiona przez Władimira Putina funkcjonuje w przestrzeni medialnej oraz jak brak jej krytycznego opracowania przez dziennikarza wpływa na recepcję przekazu w debacie publicznej. Przyjęto metodę analizy jakościowej treści medialnych z elementem porównawczym. Analiza obejmuje treść wywiadu Carlson–Putin, reakcje medialne w Polsce i na Zachodzie oraz wybrane komentarze historyków i analityków. Artykuł sytuowany jest na styku badań nad komunikacją medialną, historią najnowszą i analizą dyskursu politycznego.

PROCES WYWODU: Wywód prowadzony jest w porządku problemowym, z wyodrębnieniem kluczowych strategii interpretacyjnych. Narracja historyczna W. Putina została uporządkowana chronologicznie, ukazano jej konstytutywne elementy.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: Analiza wykazała, że historyczna część wywiadu Carlson–Putin nie ma charakteru dygresji ani techniki obstrukcyjnej, lecz stanowi spójną, teleologiczną narrację podporządkowaną legitymizacji współczesnych działań politycznych Federacji Rosyjskiej. Narracja ta opiera się na selektywnym doborze wydarzeń, ich linearnym uporządkowaniu oraz jednoznacznym przypisywaniu im znaczeń zgodnych z rosyjską racją stanu. Analiza

Sugerowane cytowanie: Nowakowski, P. (2025). Medialna debata wokół interpretacji historii w wywiadzie Tuckera Carlsona z Władimirem Putinem. *Horyzonty Polityki*, 16(57), 679–699. DOI: 10.35765/HP.2929.

reakcji Tuckera Carlsona wykazała jego ograniczoną interwencyjność oraz brak korekt merytorycznych wobec oczywistych uproszczeń i błędów chronologicznych. W efekcie dziennikarz odgrywał rolę pośrednika narracyjnego, a nie krytycznego moderatora, co znacząco wpłynęło na przebieg i odbiór rozmowy.

WNIOSKI, INNOWACJE I REKOMENDACJE: Wykazano także, że w zakresie merytorycznym Carlson nie odbiega od krytykujących go dziennikarzy, którzy nie są historykami. Debata medialna głównego nurtu odbywa się obok historii, którą prezentował w wywiadzie W. Putin. Wobec dostępności materiałów rekomenduje się przygotowanie merytoryczne oraz konsultacje z zawodowymi historykami tym dziennikarzom, którzy podejmują się wywiadów obarczonych dużym ryzykiem politycznym, jak i tym publicystom, którzy decydują się w takiej sytuacji na polemikę. Brak takiego wysiłku wzmacnia jednostronność przekazu nawet przy jego gremialnym potępieniu.

SŁOWA KLUCZOWE:

wywiad Carlson–Putin, narracja historyczna, dyskurs polityczny, komunikacja medialna, propaganda

Abstract

**MEDIAL DEBATE ON THE INTERPRETATION
OF HISTORY IN TUCKER CARLSON'S INTERVIEW
WITH VLADIMIR PUTIN**

RESEARCH OBJECTIVE: The article analyses the historical segment of the Carlson–Putin interview as a narrative device and examines media reactions to the use of the past to justify Russia's contemporary political actions.

RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The central problem concerns how Vladimir Putin's historical narrative functions in the media sphere and how the journalist's lack of critical scrutiny affects its reception in public debate. The study uses qualitative content analysis with a comparative element, examining the interview itself, media reactions in Poland and Western countries, and selected commentaries by historians and analysts. The article lies at the intersection of media communication studies, contemporary history, and political discourse analysis.

PROCESS OF ARGUMENTATION: The argument follows a problem-oriented structure. Putin's historical narrative is reconstructed chronologically, with attention to its key components and interpretive strategies.

RESEARCH RESULTS: The analysis shows that the historical part of the interview is neither a digression nor an obstruction tactic, but a coherent, teleological narrative designed to legitimise the Russian Federation's current political

actions. It is based on selective events, linear ordering, and meanings aligned with Russian *raison d'état*. Carlson's limited intervention and lack of substantive corrections to simplifications and chronological errors positioned him as a narrative intermediary rather than a critical moderator, shaping the interview's course and reception.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, AND RECOMMENDATIONS:

The study finds that Carlson does not differ substantially from his mainstream media critics, who also lack historical expertise. Media debate largely runs parallel to, rather than within, the historical narrative presented by Putin. Given the availability of sources, journalists conducting politically sensitive interviews and commentators engaging in related polemics should be substantively prepared and consult professional historians, as insufficient preparation reinforces one-sided messaging even when it is widely criticised.

KEYWORDS:

Carlson–Putin interview, historical narrative, political discourse, media communication, propaganda

Wywiad, którego Władimir Putin udzielił Tuckerowi Carlsonowi 6 lutego 2024 (Carlson, 2024a), odbił się szerokim echem w mediach i wypowiedziach polityków. W środowiskach medialnych Zachodu sam fakt podjęcia rozmowy z prezydentem Rosji był zwykle oceniany negatywnie. Podobne próby, z zachowaniem odpowiednich proporcji, podejmowano zresztą już wcześniej. Należy do nich bez wątpienia wywiad Leszka Sykulskiego z ambasadorem Federacji Rosyjskiej w Polsce, Siergiejem Andriejewem, który został opublikowany 28 kwietnia 2022, a więc zaledwie dwa miesiące po rozpoczęciu pełnoskalowej wojny przez Rosję przeciwko Ukrainie (Sykulski, 2022). Jednak unikający wywiadów prezydent Rosji zdecydował się na rozmowę z Carlsonem, o co ten ostatni zabiegał dłuższy czas. Oczywiście wywiad Sykulskiego miał znaczenie lokalne (z echem moskiewskim), w przypadku Carlsona i najwyższej możliwej rangi rozmówcy na temat trwającego konfliktu można mówić o skali światowej.

Sykulskiego, identyfikowanego już wcześniej jako zwolennika realizmu politycznego przez jednych, a jako prorosyjskiego analityka przez innych, spotkał po tym wywiadzie medialny ostracyzm. W duchu prorosyjskim analizowano jego późniejsze decyzje i ruchy

na scenie politycznej (Niemasz, 2024). Ostro reagowano na próby stworzenia pola do debaty geopolitycznej z najbardziej znanym promotorem spojrzenia geopolitycznego, Jackiem Bartosiakiem (Stanowski, 2024). Z początkowych planów ostatecznie wycofał się redaktor Kanału Zero, Krzysztof Stanowski. Warto nadmienić, że przed wybuchem pełnoskalowej wojny na Ukrainie Bartosiak i Sykulski mieli okazję spotykać się w mediach zarówno tradycyjnych (TVP Historia), jak i w Internecie.

Tucker Carlson znajdował się w innej pozycji. Jest człowiekiem mediów pracującym do 2023 r. w Fox News, a po rozstaniu się przez amerykańskiego wydawcę z popularnym publicystą rozwija on własny kanał TCN – Tucker Carlson Network, z wyrazistym hasłem przewodnim „corporate media is dead”. Przez przeciwników, głównie z liberalnej strony, bywał określany mianem propagandysty Donalda Trumpa (*Tucker Carlson Is Taking Trump’s Place as Right-Wing Propagandist-In-Chief*, 2021). Podważano też zasadność określania go dziennikarzem (Sullivan, 2024). Trzeba wskazać, że zarzuty te i krytyka pojawiały się już na długo przed tym, jak Carlson uzyskał zgodę na wywiad z prezydentem Rosji. To ostatnie zdarzenie wzbudziło ogromne zainteresowanie i kontrowersje. Krytykowano sam fakt gotowości do przeprowadzenia wywiadu wobec prowadzonej przez Rosję wojny z Ukrainą, wskazując, że taka rozmowa nie powinna mieć miejsca oraz że będzie wykorzystana w polityce dezinformacyjnej Kremla (Scott, 2024). Zarzuty te podtrzymano po publikacji wywiadu w związku z jego przebiegiem i prezentowaną w jego trakcie postawą Carlsona.

NARRACJA HISTORYCZNA WŁADIMIRA PUTINA

Istotną częścią dwugodzinnej rozmowy jest jej początek. Stawia on około dwudziestominutową wypowiedź prezydenta Rosji przedstawioną jako kontekst historyczny dla współczesnych kwestii, o które pyta Carlson. Opowieść Putina jest narracją historyczną z wyraźnie zarysowanym celem. Polega on na zabranii odbiorcy – w tym wypadku za pośrednictwem Tuckera Carlsona widzów jego kanału – w podróż do punktu docelowego. Z perspektywy czasowej jest nim współczesność, okres „specjalnej operacji wojskowej”, zaś

z perspektywy teleologicznej – uzyskanie efektu spójności podejmowanych współcześnie działań z procesem historycznym, któremu podlegało przez stulecia państwo rosyjskie.

Taka podróż musi mieć punkt wyjścia i w przypadku putinowskiej wizji Rosji jest nią rok 862, czyli opisany w latopisie ruskim początek władztwa Ruryka nad Nowogrodem. Prezydent Putin uznaje ten moment za początek państwa rosyjskiego. Kolejne wydarzenia sytuują się na osi czasu wyznaczonej przez tę datę. Właściwą część wykładową na temat historii Rosji i Ukrainy według Władimira Putina kończy wypowiedź prezydenta Rosji o stalinowskim akcie utworzenia „sztucznego państwa”, za jakie uważa on Ukraińską SRR.

Analiza narracji pokazuje strukturę wypowiedzi prezydenta Putina oraz sposób porządkowania przez niego treści historycznych. Ma on charakter linearny, w porządku chronologiczno-eksplanacyjnym. Jego sposób opowiadania o historii osadzony jest w wybranych, istotnych z jego punktu widzenia momentach historycznych, które ułożone w ciąg dają obraz omawianego zjawiska w długim trwaniu. Putin wyraźnie rozpoczyna każdy etap opowieści od wydarzenia – jest ono albo związane z datą, albo nazwane. Następnie wyjaśnia, na czym polegało i jakie było jego znaczenie, by przejść do kolejnego. W ten sposób buduje całą narrację w rozmowie, którą dość łatwo można podzielić na poszczególne etapy i wyróżnić ich około 20. Precyzyjna liczba będzie się różnić w zależności od przyjętej interpretacji w części końcowej wykładu, gdzie prezydent Rosji wraca do wcześniejszych wydarzeń, a dziennikarz próbuje przełamać jednostronność wyводу, dodając od siebie pytania. Niezależnie od tych niuansów zasadnicza konstrukcja pozostaje niezmienna. Można przedstawić propozycję jej ujęcia następująco:

Poniższa tabela zawiera drobne korekty – uporządkowanie chronologiczne w części rozmowy poświęconej historii XIX–XX w., gdzie prezydent Rosji mniej ściśle trzymał się chronologii niż wcześniej, wiążąc jedno wydarzenia z innymi i powracając do wcześniejszych. Nieznaczna zmiana narracji nie zmienia metody konstytuującej myślenie historyczne rosyjskiego przywódcy – cały czas pozostaje ono niezmiennie oparte na zależności „wydarzenie – interpretacja” i tworzące oś czasową wyводу.

Tabela 1. Kluczowe punkty narracji historycznej W. Putina w rozmowie z T. Carlsonem

Lp.	Wydarzenie	Interpretacja prezydenta W. Putina
1	862 – Ruryk w Nowogrodzie	Początek rosyjskiej państwowości. Potwierdzają to obchody milenijne w 1862 r. i pomnik w Nowogrodzie.
2	882 – Oleg w Kijowie	Dwa centra: Nowogród i Kijów.
3	988 – chrzest Rusi	Jedność wiary, języka, gospodarki, władzy.
4	Sukcesja Jarosława Mądrego	Podział państwa przez nietypowy system sukcesji.
5	Najazdy mongolskie	Ruś staje się łupem; południe traci niezależność, północ zachowuje część suwerenności, płacąc trybut.
6	Kształtowanie się zjednoczonego państwa	Moskwa jako centrum jednoczącego się państwa.
7	Unia Wielkiego Księstwa Litewskiego i Polski	Zjednoczenie polityczne obejmujące część ziem rosyjskich.
8	Unia religijna (brzeska)	Część duchowieństwa uznaje papieża.
9	Polonizacja i brutalne rządy polskie	Wprowadzanie języka polskiego w administracji. Ludność domaga się praw i poszanowania języka.
10	Listy Chmielnickiego	Prośba o protekcję Moskwy.
11	1654 – Sobór Ziemski	Włączenie ziem; wojna 13-letnia.
12	Pokój wieczysty	Ziemie na lewym brzegu Dniepru z Kijowem trafiają do Rosji, prawobrzeżne do Polski.
13	Panowanie Katarzyny II	Odzyskanie historycznych ziem rosyjskich.
14	Austriacka ukraiinizacja	Promowanie ukraińskiej tożsamości. Wykorzystanie idei stworzonej przez Polaków.
15	XIX w. działacze niepodległościowi	Niezależność Ukrainy, ale w dobrych relacjach z Rosją.
16	1917–1921 – rewolucja, wojna domowa i wojna z Polską	Bolszewicy tworzą państwo, wybucha wojna domowa i wrogie stosunki z Polską. W wyniku pokoju 1921 zachodnia Ukraina trafia do Polski.
17	1922 – Ukraińska SRR	Lenin tworzy sztuczną republikę obejmującą także zakres ziem nigdy wcześniej nieokreślanych jako Ukraina.
18	Lata 30. – kolaboracja Polski z Hitlerem	Polska współpracowała z Hitlerem. Współuczestniczyła w rozbiórze Czechosłowacji, uniemożliwiła pomoc dla tego kraju z ZSRR.
19	Żądania niemieckie: korytarz gdański	Niemcy proszą pokojowo; Polska odmawia. Upór Polski zmusza Hitlera do działania.
20	Pakt Ribbentrop-Mołotow	Zachodnia Ukraina trafia do ZSRR. Polska pada ofiarą własnej polityki stosowanej uprzednio. Rosja odzyskuje swoje ziemie.
21	Po II wojnie światowej	Polska dostaje ziemie niemieckie w ramach rekompensaty.

Źródło: opracowanie własne.

Wiele z punktów składających się na narrację historyczną prezydenta Rosji spotykamy już we wcześniejszych jego wypowiedziach dotyczących przeszłości. W 1991 r. w wywiadzie udzielanym z pozycji urzędnika Leningradu krytykował bolszewicką organizację państwa z ustanowieniem republik, które doprowadziły do rozpadu ZSRR (Jagiellonia Portal, 2020). W maju 2000 r. w czasie obejmowania urzędu prezydenta Rosji wskazywał na rolę dziejów z pozycji Kremla, w którym upatrywał symbolu jedności narodowej i na znaczenie historycznego procesu tworzenia wielkiego państwa (*Выступление на церемонии вступления в должность Президента России*, 2000). W 2009 r. na Westerplatte przywołał pakt Ribbentrop–Mołotow, przyznając, że miał on niemoralny charakter, ale jednocześnie za prowadzące do wojny uznał porozumienia z lat 1934–1939 (*Przemówienie premiera Putina na obchodach 70. rocznicy wybuchu II wojny światowej*, 2009). Najbardziej znaną i komentowaną historycznie zwartą wypowiedzią Putina jest artykuł z 2021 r. *O historycznej jedności Rosjan i Ukraińców*, opublikowany na oficjalnej stronie internetowej prezydenta Rosji. Wywód Putina w rozmowie z Carlsonem jest w istocie streszczeniem tego właśnie tekstu. Artykuł jest dostępny w języku angielskim (Putin, 2021), a więc powinien być naturalnym źródłem dla osoby przygotowującej się do ważnego wywiadu z głową państwa na temat relacji rosyjsko-ukraińskich.

REAKCJE TUCKERA CARLSONA

Istotnym elementem historycznej części wywiadu są reakcje Tuckera Carlsona. Przez większość wywodu prezydenta Putina dziennikarz słucha, marszcząc brwi. Ten wyraz twarzy jest widoczny od trzeciej minuty wywiadu, w różnym natężeniu pozostając do końca wykładu, za który można uznać pytanie Carlsona o zdanie Putina na temat praw Węgier do części ziem ukraińskich, jakie pada w 20:05. Dalszy ciąg rozmowy przynosi kolejne odniesienia historyczne, ale zmienia się ich charakter – nie jest to już wykład.

Dziennikarz tylko parokrotnie decyduje się przerwać swojemu interlokutorowi. Po raz pierwszy robi to w ósmej minucie rozmowy (8:08 w osi czasu YouTube, uwzględniając dograne wprowadzenie), kiedy pyta o to, o jakim okresie historycznym mówi aktualnie

Putin. To pytanie pada po przywołaniu przez prezydenta Rosji takich faktów jak unia Polski i Litwy (unia lubelska) i unia religijna (unia brzeska). Putin odpowiada, że to wiek XIII, co Carlson przyjmuje i pozwala na ciąg dalszy wypowiedzi prezydenta.

Po raz drugi Carlson przerywa po kolejnych pięciu minutach wypowiedzi Putina. Od tego momentu jego uwagi polegają na prośbie o powiązanie historycznego wywodu z sytuacją współczesną i swoje kolejne uwagi wygłasza właśnie w tym duchu. Trafnie syntetyzując myśl przewodnią Putina, zadaje mu pytanie o to, dlaczego uznając Ukrainę za państwo sztuczne, zamieszkiwane przez ludność rosyjską, zdecydował się na zajęcie jej ziem dopiero 24 lata po zdobyciu władzy w Rosji. Tę myśl powtarza ponownie pod koniec wykładu historycznego. Putin za każdym razem unika bezpośredniej odpowiedzi, stwierdzając, że dojdzie do tego w odpowiednim momencie.

Ważną kwestią w kontekście zestawu reakcji dziennikarza jest jego odpowiedź na pytanie, które prezydent Putin zadaje na początku rozmowy. Putin zastosował tu kolejno odwołanie do autorytetu rozmówcy – powołując się na wykształcenie dziennikarza – a następnie po uzyskaniu potwierdzenia Carlsona wykorzystał zabieg ramujący (framing), zabezpieczając swoją pozycję przez określenie krótkiego czasu (30 sekund do minuty), który miała zająć jego wypowiedź. Carlson poddał się wszystkim tym trzem metodom erystycznym, tym samym pozwalając rozmówcy na przejęcie inicjatywy w wywiadzie.

Prezydent Putin wykorzystał wiadomości na temat wykształcenia Carlsona, które pojawiają się zarówno w artykule biograficznym o dziennikarzu w Wikipedii (Wikipedia Contributors, 2019). Także nieautoryzowana, amatorska biografia Tuckera Carlsona, dostępna w serwisie Amazon, zawiera informację, że „Tucker studied the humanities and eventually majored in history”. Biograf dodaje, że wśród zagadnień, którymi zajmował się studiujący w college’u Carlson, była historia Rosji (Rader, 58). Te informacje, zwłaszcza dotyczące pogłębionych studiów z zakresu historii Rosji, muszą budzić zdziwienie wobec braku korekt ze strony dziennikarza na ewidentne omyłki Putina w chronologii. Dobitym dowodem na brak wystarczającego przygotowania historycznego w tym zakresie jest ten, który dostarcza sam dziennikarz, pytając o okres, o którym mówi Putin, a następnie przyjmując błędną (z błędem sięgającym trzech stuleci) odpowiedź prezydenta bez zgłoszenia wątpliwości. Informacja

o studiach historycznych Carlsona w Trinity College w Hartford w stanie Connecticut, pojawia się i w innych biografiach (Swinney, 2025, s. 11; Langdon, 2025, s. 9, 11; Moore, 2023, s. 94), powstających w ostatnich latach głównie w ramach self-publishingu. Informacja o studiach historycznych znajduje się też przy zdjęciu i wpisie Carlsona z jego tzw. yearbook (jest to krótki, hasłowy wpis: „History” obok innych danych). Wpis ten analizowano przede wszystkim w dyskusji na portalu X w związku z zawartą tam informacją o przynależności Carlsona do Dan White Society (Ring, 2021; Garcia, 2025 i in.).

Wobec powyższych interesująca jest deklaracja Carlsona, jaką złożył w trakcie rozmowy z pastorem, mówcą i publicystą Cliffe'em Knechtlem na kanale YouTube, opublikowanej w dn. 25 sierpnia 2025. W reakcji na wywody Knechtle'a o relatywizmie moralnym Carlson zadaje pytanie zaczynające się od stwierdzenia: „I am not a historian. I'm interested but I'm not trained as one” [Nie jestem historykiem. Interesuję się, ale nie jestem przeszkolony do tego – tłum. P.N.] (Carlson, 2025).

Oprócz reakcji w trakcie wywiadu – w jego pierwszej, zaskakującej prowadzącego części – należy przywołać jego reakcje tuż po zakończeniu spotkania z prezydentem Rosji. Pierwszą z nich nagrał bezpośrednio po realizacji materiału, a jako short w kanale YouTube zamieścił cztery dni później, 10 lutego 2024, i od tego czasu utrzymuje się on w czołówce (top 10) jego krótkich materiałów. Niespełna minutowe wideo zawiera informację o długim oczekiwaniu na prezydenta, wrażenie z obecności na Kremlu oraz refleksję Carlsona o tym, że jego rozmówca jest osobą niewątpliwie bystrą, ale jednocześnie nie jest przyzwyczajony do „tłumaczenia się”, to znaczy wyjaśniania swojego stanowiska. Na temat historycznej części, zaskoczenia wykładem czy innych elementów wywiadu dziennikarz milczy, co jest zrozumiałe i naturalne – short ma potwierdzić odbycie rozmowy, ale nie zdradzać jeszcze jej treści i struktury – choć wyemitowano go już po publikacji właściwego wywiadu. W tym zestawieniu krótkich wrażeń zwraca uwagę wzmianka Carlsona o wrażeniu z Kremla, o którym „czytał całe życie”. Ten fragment ma w widzu potwierdzić kompetencję dziennikarza w zakresie znajomości spraw rosyjskich. Co do samego wywiadu, Carlson zapowiada też, że sam zrozumie zapewne jego znaczenie w pełni po jakimś czasie, być może po roku (Carlson, 2024b). Po dwóch dniach dziennikarz opublikował drugą

część „pierwszych wrażeń” po wywiadzie, nagrywaną z innego miejsca niż poprzednia. Tym razem odniósł się do części historycznej, uznając ją za „ekstremalnie szczegółową”, rozpoczętą opowieścią o IX w. i początkach Rosji formującej się z życia plemiennego, i wspominał o swojej irytacji tym wywodem, uznając go w pierwszej chwili za obstrukcję, ale finalnie rozumiejąc, że to jest w istocie odpowiedź prezydenta Putina (Carlson, 2024c).

Drugą reakcją, która trzeba przywołać, jest ta dołączona na wstępie publikowanego wywiadu z prezydentem Putinem, a nagrana już po jego realizacji i przygotowaniu do emisji. Wprowadzenia tego nie ma w wersji wywiadu zamieszczonej na kanale kremlin w serwisie YouTube, gdzie umieszczono dwie wersje rozmowy – jedną z lektorem angielskim (Putin, 2024a) – 2,7 mln wyświetleń w listopadzie 2025, a drugą z lektorem rosyjskim (Putin, 2024b) – 7,5 mln wyświetleń w listopadzie 2025. To właśnie w tej dogranej części Carlson wyjaśnia, dlaczego wywiad miał nietypową dla takich produkcji strukturę, gdzie mimo pierwszego pytania obliczonego na rozmowę o współczesności narracja zeszła na wizję przeszłości rysowaną przez interlokutora. Przekonywał, że ekipa realizująca wywiad była zszokowana wyborem takiej metody, początkowo uznając ją za „filibustering technique”. Szybko jednak to przekonanie ustąpiło przeświadczeniu o szczerości rosyjskiego rozmówcy w prezentowanym stanowisku historycznym.

DEBATA MEDIALNA – PRZYJĘTE STRATEGIE MEDIALNE

W przestrzeni medialnej, zarówno międzynarodowej, jak i na gruncie polskim, widać kilka modeli odniesienia do wywiadu Carlsona z Putinem, ze szczególnym uwzględnieniem jego historycznej części. Jednym z nich jest podejście fact-checkingowe, którego istotę stanowi wypunktowanie nieścisłości faktograficznych i niepoprawności interpretacyjnych dziejów. Przeprowadza się je albo w odniesieniu do słów prezydenta Putina (Vock, 2024) albo podkreślając bierność Tuckera Carlsona, który nie prostował tez interlokutora. Oprócz perspektywy czysto historycznej przyjmuje się też mieszaną, gdzie pod pewnym kątem oceniane są wypowiedzi prezydenta Rosji. Dla przykładu

w odniesieniu do spraw polskich (historycznych i współczesnych) taką analizę przeprowadzono na portalu Demagog.pl (Demagog PL, 2024). Zdarzają się też opracowania fact-checkingowe, które pomijają część historyczną (Thomas, 2024). Fact-checking społecznościowy także jest obecny, w niektórych szczegółach wykraczając poza oficjalne serwisy (Mr0aiki, 2024).

Szczególnym przypadkiem, nie medialnym, ale informacyjnym, jest zestawienie fact-checkingowe w punktach, które zostało wystosowane przez polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych w dn. 9 lutego 2024 (*Oświadczenie MSZ*, 2024). Zestawienie to nie odnosi się do całego wątku historycznego rozmowy, a jedynie do tych kwestii, które obejmują sprawy polskie, ze szczególnym uwzględnieniem tezy o współpracy Polski z Hitlerem. Inicjatywa polskiego MSZ nie pozostała niedostrzeżona – odnoszono się do niej w artykułach kontrujących narrację kremlowską (Bochyńska, 2024).

Tendencję do ukazania wątku historycznego jako pretekstu, bez przyznania mu istotnej roli w narracji putinowskiej, przejawia też komentarz Ośrodka Studiów Wschodnich. Marek Menkiszak, kierownik Zespołu Rosyjskiego OSW, poświęca części historycznej zaledwie kilkadziesiąt sekund, uznając go za „niezwykle długi wywód”, który miał jeden cel – udowodnienie wspólnoty kulturowej i etnicznej Rosjan i Ukraińców, ich przynależności do jednego świata rosyjskiego. Ten wątek komentarza zostaje zilustrowany fragmentem omawianego wywiadu, w którym prezydent Rosji mówi o „polonizacji tej części populacji”. Interesujące jest, że właśnie ten fragment z całego osiemnastominutowego komentarza cieszy się największym zainteresowaniem, tworząc *peak* wyświetleń materiału. Menkiszak wydaje się zbieżny w ocenie jasności przekazu Putina z tym, co wyraził Carlson – który próbując wrócić do aktywnej roli w czasie wywiadu, starał się podsumować wykład prezydenta Rosji właśnie w ten sposób i przekierować uwagę na decyzję o wkroczeniu wojsk rosyjskich na Ukrainę w 2022 r. Podobne spojrzenie prezentowano też w analizie wywiadu opublikowanej na stronie think tanku Institute for the Study of War (ISW). Struktura raportu z 8 lutego 2024 pokazuje, że kwestie historyczne przesunięto na plan dalszy, określając narrację prezydenta Rosji pseudohistorią i wskazując na jej wykorzystanie do podważania państwowości Ukrainy i tożsamości narodowej Ukraińców (*Russian Offensive Campaign Assesment*, 2024).

Osobną kategorią tekstów są te, które koncentrują się na atakach osobistych na dziennikarza. Wątek historyczny bywa tu obecny. Po pierwsze widoczny jest w dosadnym określeniu „pożyteczni idioci” Putina, do których zalicza się i dawnego publicystę stacji Fox. Tak właśnie nazywa go Gideon Rachman, czołowy komentator spraw zagranicznych w „Financial Times” (Rachman, 2024). W zestawieniu z innymi „pożytecznymi idiotami” ustawia Carlsona też Jamie Dettmer z „Politico”, wskazując zwłaszcza na Waltera Duranty’ego (Detmer, 2024), a odniesień tych jest oczywiście znacznie więcej (Rupar, 2022 i in.). Do takich materiałów można też zaliczyć przeglądowy tekst z „Onetu”, w którym przytacza się wypowiedzi znaczących głów ze świata mediów zachodnich (francuski „Le Monde”, angielskie „Guardian”, „Financial Times” czy amerykańskie „CNN” lub „The New Yorker”). W wymieszanych opiniach o samym Carlsonie i przebiegu wywiadu pojawia się też wątek historyczny, skoncentrowany tym razem na ocenie przykładu ataku Niemiec na Polskę w 1939 r. i powodach wybuchu drugiej wojny światowej (*Wywiad Tuckera Carlsona z Władimirem Putinem. Dziennikarze pytają*, 2024). W gronie tym istotną pozycję zajmuje też Ann Applebaum, niezwykle ostro komentująca decyzję Carlsona o przeprowadzeniu wywiadu z prezydentem Rosji. Publicystka odmówiła mu kompetencji warsztatowych w swoim wpisie na X z 6 lutego 2024, określając je następująco: „Many journalists have interviewed Putin, who also makes frequent, widely covered speeches. Carlson’s interview is different because he is not a journalist, he’s a propagandist, with a history of helping autocrats conceal corruption” (Applebaum, 2024). Applebaum nie rozpoczęła krytyki Carlsona od momentu ujawnienia, że będzie on rozmawiał na Kremlu. Już kilka miesięcy wcześniej w „The Atlantic” opublikowała tekst „The American Face of Authoritarian Propaganda”, zawierający krytyczną analizę jego postawy, uznając ją za wygodną m.in. dla prezydenta Rosji (Applebaum, 2023).

Nietrudno odnieść wrażenie, że dla wielu mediów część historyczna wywiadu Carlson–Putin miała znamiona techniki stosowanej w Senacie Stanów Zjednoczonych dla obstrukcji legislacyjnej i określanej terminem „filibuster” (lub z rozwinięciem „filibuster technique”). Ta konkretna forma czerpie z amerykańskiej zasady, że senator ma prawo mówić bez przerwy w dowolnym momencie procesu legislacyjnego, nawet jeśli wypowiedź nie jest w pełni związana

z omawianą kwestią, i może to robić tak długo, dopóki stoi. Technika ta doczekała się bogatej literatury, przede wszystkim z zakresu prawa i politologii. W związku z pojawieniem się mediów społecznościowych zwrócono też uwagę na korelację między tym nowym sposobem komunikacji a tradycyjną metodą oratorską. W mniejszym stopniu zwraca się jednak uwagę na stosowanie takiej obstrukcji w mediach, choć oczywiście występuje ona często w formie wypowiedzi polityków na z góry przyjęty temat z ignorowaniem pytania dziennikarza (Clayman, s. 424–425). Taki sposób nie miał zastosowania w wywiadzie z Putinem. Carlson słusznie zauważył, że długi wykład historyczny prezydenta Rosji nie spowodował skrócenia wywiadu ani ominięcia kwestii, o które dziennikarz chciał zapytać, a takie właśnie są cele stosowania tej techniki obstrukcyjnej. Kwestią dyskusyjną pozostaje, czy można z tego faktu wyciągać wniosek o szczerości wypowiedzi, jak to zrobił Tucker.

Niezbyt pomocne okazują się też niektóre opracowania taktyki medialnej przyjętej przez prezydenta Putina w omawianym wywiadzie. Dla przykładu raport na ten temat autorstwa zespołu Pablo Hidalgo-Cobo poświęca części historycznej mniej więcej stronę, z czego około trzech czwartych analizy dotyczy wieku XX (Hidalgo-Cobo i in., 2024, s. 9–10), inaczej niż ma to miejsce ilościowo i pod względem znaczenia we właściwej rozmowie.

Kolejną grupę stanowią komentatorzy, którzy nie odmawiają Putinowi autentycznego zainteresowania historią i wskazują na znaczenie tej dyscypliny w jego obrazie świata i rządzących nim praw. Odnotowując te fakty, jednocześnie nie poświęcają większej uwagi treści czy kompozycji historycznej narracji prezydenta. W niektórych przypadkach uzasadniają swój wybór przekonaniem o tym, że ta część omawianego wywiadu była po prostu nudna (Khvostunova, 2024).

PUBLICYSTYKA HISTORYCZNA – GŁOS ZAWODOWCÓW

Wśród komentarzy historycznych w polskich mediach wyróżnia się pozytywnie wywiad, jakiego udzielił prof. Andrzej Nowak dla Radia Wnet. Ważny jest moment rozmowy – Łukasz Jankowski i Krzysztof Skowroński łączyli się z historykiem 9 lutego 2024, jak

sami przyznali – na świeżo po wysłuchaniu części wywiadu Carlsona z Putinem (Radio WNET, 2024). Jest to wyjątkowy przykład rozmowy, w której nie przyjęto wykładni deprecjonującej historyczną część omawianego wywiadu. Przeciwnie, redaktorzy zaznaczyli, że przesłuchali tę właśnie część i o jej znaczenie zapytali krakowskiego badacza. Wypowiedź Nowaka nie bazowała jedynie na treści rozmowy prowadzonej na Kremlu. Profesor rozpoczął od przytoczenia przykładów dostępnych wypowiedzi ustnych i pisemnych Władimira Putina, które pokazują jego wizję historii, spójną z linią zaprezentowaną przed Carlsonem. Należy do nich wywiad z 1991 r., dostępny w serwisie YouTube, gdy Putin był jeszcze urzędnikiem w Leningradzie i uzasadniał zdjęcie portretu Lenina w swoim biurze w sposób analogiczny do krytyki wodza rewolucji przedstawionej amerykańskiemu dziennikarzowi ponad trzy dekady później. Do istotnych źródeł, na które wskazał prof. Nowak, należy też artykuł późniejszego prezydenta Federacji Rosyjskiej, opublikowany w piśmie „National Interest” w 2020 r. Analiza Nowaka przyniosła też konkluzję w postaci zrozumienia wagi wizji historii przedstawianej, ale też i wyznawanej przez prezydenta Rosji.

W dwa miesiące po rozmowie Carlsona z Putinem (12 lutego 2024) opublikowano też analizę treści historycznej tego wywiadu w programie z cyklu „Historia dzieje się!”, w odcinku nr 52 pt. „Imperialne wizje historyczne – co usłyszał Tucker Carlson?” z udziałem Andrzeja Wadasa i Marcina Kawy (*Historia dzieje się*, 2024). Prowadzącym program był autor niniejszego tekstu. W analizie tej przyjęto dwa poziomy – jednym z nich było odniesienie do wybranych przez prezydenta Rosji faktów z zaznaczeniem ominięć, opuszczeń – jak np. przywołanie Bohdana Chmielnickiego bez wspominania jego prób porozumienia z Rzeczpospolitą czy Szwecją albo tymczasowości przekazania Kijowa w rozejmie andruszowskim z 1667 r. Drugim poziomem była refleksja nad doбором przykładów historycznych przez prezydenta Rosji, niezależnie od poprawności ich interpretacji.

Dyskutanci zostali poproszeni o wyłuskanie najważniejszych punktów z wypowiedzi Putina, które uznają za fundamentalne dla jego wyobrażenia historii Rosji i Ukrainy. Andrzej Wadas wyróżnił następujące cztery: 1. Chrzest w 988 roku, 2. Ugoda perejaśławska w 1654 roku, 3. Druga wojna światowa, 4. Porządkowanie świata po rozpadzie Związku Radzieckiego. Marcin Kawa uznał, że Putin

akcentuje sześć takich momentów: 1. Ruś Kijowska jako początek historii Rosji, 2. Uгода perejasławska jako „dobrowolne” przyłączenie Ukrainy, 3. Rola wywiadu austriackiego w kształtowaniu ukraińskości przed I wojną światową, 4. Druga wojna światowa, 5. Proces powstawania niepodległej Ukrainy, 6. Próba pokazania, że Ukraińcy są częścią rosyjskiego „superetnosu”. W konkluzji wskazano cechy narracji historycznej prezydenta Rosji polegające na stosowaniu selektywnej interpretacji historii, wyborze faktów uzasadniających rosyjską narrację, pomijaniu lub zniekształcaniu niewygodnych dla siebie wątków historycznych oraz dążeniu do udowodnienia historycznej jedności rosyjsko-ukraińskiej.

Wśród zachodnich komentarzy skupionych na historycznej warstwie rozmowy Carlsona z Putinem do najbardziej pogłębionych, a równocześnie przeznaczonych dla szerokiego odbiorcy, należy tekst Timothy Snydera (Snyder, 2024). Znany historyk w dużo większym stopniu niż Andrzej Nowak, Andrzej Wadas czy Marcin Kawa w swojej odpowiedzi ujawnia zacięcie polityczne, ale jednocześnie dokonuje analizy historycznej. W przeciwieństwie do prostych, fact-checkingowych opracowań Snyder organizuje swój komentarz wokół odpowiedzi na pytania „how?” i „why?”, a więc w jaki sposób narracja prezydenta Rosji mija się z prawdą historyczną i dlaczego Putin przyjmuje takie, a nie inne stanowisko w poszczególnych kwestiach. Snyder wskazuje i wyjaśnia nieprawidłowości w narracji historycznej, niepolegające wyłącznie na ścisłej faktografii, ale także przyjętej terminologii. Przywodzi tu m.in., co jest rzadkością w sferze anglojęzycznej, późne upowszechnienie terminu „Rosja”, właściwe dla okresu Piotra I. Takie przykłady, podane w sposób przystępny, obejmują w tekście pięć grup i występują obok innych kategorii zawierających zagadnienia lingwistyczne, osobno potraktowane wątki z historii XX w. oraz odniesienia do czasów prehistorycznych, z wykorzystaniem osiągnięć archeologicznych.

Wszystkie trzy powyższe przykłady obejmują wypowiedzi historyków, wykraczające jednak poza sferę literatury zawodowej, profesjonalnej. Są przeznaczone dla szerokiego odbiorcy i gatunkowo wpisują się w zakres publicystyki historycznej.

KONKLUZJE

Zupełnie drobnym błędem, ale jednak koniecznym do odnotowania, jest omyłka, która pojawia się przy próbach syntetyzowania historycznej części wypowiedzi Putina. Zarówno Tucker Carlson (w dogranym wprowadzeniu do wywiadu), jak i niektórzy autorzy opracowań naukowych (Hidalgo-Cobo i in., 2024, s. 9), informowali o odniesieniach prezydenta Rosji do wydarzeń z VIII wieku. Tymczasem narracja Putina rozpoczyna się od kolejnego stulecia, od wieku IX – prezydent podaje datę 862 i zapewne to nieumiejętne przełożenie konkretnej daty z sugestią cyfry 8 na początku jest przyczyną takich błędów. W drugim z shortów zawierających pierwsze refleksje po nagraniu wywiadu Carlson poprawia ten początkowy błąd mówiąc o 9. stuleciu, co zresztą skłania do wniosku, że nie była to zupełnie świeża refleksja, ale wypowiedź dograna dla skorygowania wrażenia po poprzednich. Ta drobna omyłka wskazuje jednocześnie na brak wyczucia oraz praktyki sięgania głęboko w przeszłość w środowisku medialnym skoncentrowanym na polityce. To, co dawniejsze, może służyć jako przykład, ale nie traktuje się go z należytą powagą jako elementu wpływającego na współczesność, zwłaszcza jako podstawa podejmowanych obecnie decyzji.

Dostrzegalna jest istotna bariera czy może raczej przepaść między próbami analizy części historycznej wywiadu dokonywanymi przez zawodowych historyków (Snyder, Nowak, Wadas) a tymi podejmowanymi przez dziennikarzy. Ci ostatni, podobnie jak eksperci stosunków międzynarodowych bez przygotowania historycznego, mają tendencję do bagatelizowania znaczenia wątków historycznych, a charakterystyczny dla tej grupy niedostatek merytorycznego przygotowania (który nie wymaga osobnych studiów z historii Rosji wobec wykazanych i dostępnych materiałów ukazujących korpus faktów i interpretacji putinowskiego spojrzenia na dzieje) sytuuje ich w tej samej kategorii co Tuckera Carlsona z tą różnicą, że uznali za niewłaściwe samo podejmowanie bezpośredniej rozmowy z Władimirem Putinem. Różnica jest zatem etyczna, trudno dostrzec warsztatową. W wielu czołowych komentarzach nie widać próby rozbioru tematu przez odpowiedź merytoryczną, w efekcie do milczenia Carlsona wobec historycznych argumentów Putina dochodzi milczenie jego przeciwników. Mamy więc bezradnego historycznie

Carlsona i podobnie bezradnych jego krytyków. W efekcie odbiorcy w obu bańkach informacyjnych pozostają bez możliwości konfrontacji własnego przekonania z innym, bo ani Carlson, ani krytykujący go dziennikarze takiego nie przedstawiają. Badania przeprowadzone po wywiadzie Carlson-Putin na amerykańskiej społeczności aktywnej w serwisie X pokazują obecność tzw. *illusory truth effect*, gdzie powtarzalna ekspozycja na określone twierdzenia zwiększa prawdopodobieństwo uznania ich za prawdziwe (Hagen i in., 2025, s. 14).

Zarzut kierowany do Tuckera Carlsona, że pozwolił prezydentowi Rosji stać się narzędziem szerzenia własnej propagandy czy powielania „obsesji historycznych” – jakkolwiek niepozbawiony słuszności – skłania do postawienia pytania o zdolność przeciwstawiania się mu w gronie medialnych ekspertów i dziennikarzy niepodzielających stanowiska Putina. Jak wskazano, takie możliwości istnieją, ale nie zostały należycie wykorzystane – nader często sprowadzano odniesienie do tego istotnego obszaru rozmowy jako rodzaju medialnej obstrukcji czy nieposiadającego faktycznego znaczenia sposobu usprawiedliwienia własnych decyzji. To wciąż raczej odbiorcy treści niszowych – z szerszym zasięgiem jak Radio Wnet czy blog Timothy’ego Snydera albo z bardziej skoncentrowanym, jak w przypadku stron fact-checkingowych – zyskują materiał do przemyślenia i argumenty do ewentualnej dyskusji. Ta postawa dziennikarzy jest o tyle trudna do usprawiedliwienia, że nawet pobieżna kwerenda w sieci przynosi wcześniejsze teksty poświęcone pojedynczym elementom historii podejmowanym w wypowiedziach Putina w portalach ogólnodostępnych i w sposób przyjazny dla odbiorcy, popularnonaukowy. Dobrym przykładem jest tekst poświęcony ugodzie perejaśławskiej opublikowany w sierpniu 2022 przez Jamesa Pearce’a najpierw w „The Moscow Times” (Pearce, 2022a), a następnie w polskim portalu Onet.pl (Pearce, 2022b).

Nie tylko Tucker Carlson przyczynia się zatem do osławiania z rosyjską wersją zdarzeń, istotną rolę odgrywają też w tym procesie pryncypialnie nastawieni dziennikarze, którzy jednocześnie lekceważą znaczenie argumentacji historycznej. Prawdziwie niepokojący jest wreszcie brak zrozumienia, że materia historyczna może gdzieś odgrywać zdecydowanie ważniejszą rolę niż w obecnym paradygmacie europejskim lub atlantyckim.

BIBLIOGRAFIA

- Applebaum, A. (2023, 22 września). *The American face of authoritarian propaganda*. The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2023/09/tucker-carlson-putin-orban-propaganda/675380/> (dostęp: 14.09.2025).
- Applebaum, A. (2024, 7 lutego). *Many journalists have interviewed Putin, who also makes frequent, widely covered speeches*. [Tweet]. X. <https://x.com/anneapplebaum/status/1754962356138889417> (dostęp: 14.09.2025).
- Bochyńska, N. (2024, 12 lutego). *Wywiad Tuckera Carlsona z Putinem. 10 kłamstw o Polsce i Ukrainie*. Cyberdefence24.pl. <https://cyberdefence24.pl/cyberbezpieczenstwo/wywiad-tuckera-carlsona-z-putinem-10-klamstw-o-polsce-i-ukrainie> (dostęp: 12.10.2025).
- Carlson, T. [Tucker Carlson]. (2024a, 8 lutego). *Exclusive: Tucker Carlson interviews Vladimir Putin* [Film]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=fOCWBhuDdDo> (dostęp: 20.03.2025).
- Carlson, T. [Tucker Carlson]. (2024b, 10 lutego). *Tucker's Post-Putin Interview Reaction* [Short]. YouTube. <https://www.youtube.com/shorts/FhyXvfyfecg> (dostęp: 21.06.2025).
- Carlson, T. [Tucker Carlson]. (2024c, 12 lutego) *Tucker's Initial Thoughts Right After the Putin Interview. Part 2*. [Film]. YouTube. <https://www.youtube.com/shorts/PgUduUaFqcA> (dostęp: 12.11.2025).
- Carlson, T. [Tucker Carlson]. (2025, 25 sierpnia). *Cliffe Knechtle answers tough questions about the Bible, demons, Israel, Judas, free will, and death* [Film]. YouTube. <https://youtu.be/KI9sn4esE84> (dostęp: 20.09.2025).
- Demagog PL (2024, 12 lutego). *Putin i Carlson – weryfikujemy kłamstwa o Polsce*. Demagog. https://demagog.org.pl/fake_news/putin-i-carlson-falszywie-informacje-o-polsce-w-trakcie-wywiadu/ (dostęp: 10.06.2025).
- Dettmer, J. (2024, 9 lutego). *Tucker Carlson joins long line of 'useful idiot' journalists helping tyrants*. Politico. <https://www.politico.eu/article/tucker-carlson-joins-long-line-useful-idiot-journalists-helping-tyrants/> (dostęp: 21.11.2025).
- Clayman, S.E. (2001). Answers and evasions. *Language in Society*, 30(3), 403–442. DOI: 10.1017/s0047404501003037
- Garcia, E.M. [EricMGarcia]. (2025, 24 maja). *Remainder that in high school, Tucker Carlson listed himself*. [Tweet]. X. <https://x.com/EricMGarcia/status/1994419620607098985/photo/1> (dostęp: 1.12.2025).
- Hagen, L., Dinh, L., Alexopoulos, G., Li, L., Ford, D., & Chong, M. (2025). *Instilling Doubts About Truth: Measuring the Impact of Tucker Carlson's Interview with Vladimir Putin Using Machine Learning*

- and Natural Language Processing*. ArXiv (Cornell University). DOI: 10.48550/arxiv.2503.07695
- Hidalgo-Cobo, P., López-Marcos, C., & Puebla-Martínez, B. (2024). Discourse analysis from an international relations perspective: the case study of Tucker Carlson's televised interview with Vladimir Putin. *ADRResearch ESIC International Journal of Communication Research*, 32, e285. DOI: 10.7263/adresic-32-285
- Historia dzieje się. (2024, 12 kwietnia). *Imperialne wizje historyczne – co usłyszał Tucker Carlson?*, odc. 52, Wadas, Kawa. [Film]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=AlHiWAhHzu4> (dostęp: 12.04.2024).
- Jagiellonia Portal. (2020, 5 lutego). *Putin – wywiad z 1991 r.* [Film]. YouTube. <https://youtu.be/a94FbjbNG1U> (dostęp: 20.10.2025).
- Khvostunova, O. (2024, 27 lutego). *Putin's Warped Idea of Russian History – Foreign Policy Research Institute*. FPRI.org. <https://www.fpri.org/article/2024/02/putins-warped-idea-of-russian-history/> (dostęp: 10.10.2025).
- Langdon, P. (2025). *Tucker Carlson. Biography*. [Kindle edition]. Self-published.
- Moore, C. (2023). *Tucker*. All Seasons Press.
- Mr0aiki. (2024). *What is true and what is false in Vladimir Putin's long summary of European history in Tucker Carlson's interview with him?* Reddit, r/AskHistorians. https://www.reddit.com/r/AskHistorians/comments/1amcn5e/what_is_true_and_what_is_false_in_vladimir_putins/ (dostęp: 10.11.2025).
- Niemasz, A. (2024, 3 czerwca). *Kim jest Leszek Sykulski? Kontrowersyjny politolog chce "normalizacji stosunków z Rosją"*. Fakt. <https://www.fakt.pl/polityka/kim-jest-leszek-sykulski-propaguje-przyjazne-stosunki-z-rosja/h5sevyx> (dostęp: 20.11.2025).
- Oświadczenie MSZ ws. 10 kłamstw prezydenta Władimira Putina nt. Polski i Ukrainy, których nie prostował Tucker Carlson (wywiad z dnia 8 lutego 2024 r). Ministerstwo Spraw Zagranicznych. <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/oswiadczenie-msz-ws-10-klamstw-prezydenta-wladimira-putina-nt-polski-i-ukrainy-ktorych-nie-prostowal-tucker-carlson-wywiad-z-dnia-8-lutego-2024-r> (dostęp: 15.11.2025).
- Pearce, J. (2022a, 3 sierpnia). *Explainer: What was the 1654 Treaty of Pereyaslav?* The Moscow Times. <https://www.themoscowtimes.com/2022/08/03/explainer-what-was-the-1654-treaty-of-pereyaslav-a78491> (dostęp: 10.08.2025).
- Pearce, J. (2022b, 5 sierpnia). *Czym jest ugoda perejasławska z 1654 r. i dlaczego Putin dziś o niej mówi*. The Moscow Times / Onet. <https://www.onet.pl/informacje/onetiwiadomosci/czym-jest-ugoda-perejaslawska-z-1654-r-i-dlaczego-putin-o-niej-mowi/z164r7n> (dostęp: 10.08.2025).

- Przemówienie premiera Putina na obchodach 70. rocznicy wybuchu II wojny światowej. (2016). Dzieje.pl. <https://dzieje.pl/aktualnosci/przemowienie-premiera-putina-na-obchodach-70-rocznicy-wybuchu-ii-wojny-swiatowej> (dostęp: 20.11.2025).
- Putin, V.V. (2021, 12 lipca). *Article by Vladimir Putin "On the historical unity of Russians and Ukrainians"*. President of Russia. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/66181> (dostęp: 23.06.2025).
- Putin, V.V. (2024a, 9 lutego). *Interview to Tucker Carlson*. [Film]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=hYfByTcY49k> (dostęp: 23.03.2025).
- Putin, V.V. (2024b, 9 lutego). *Интервью Такеру Карлсону*. [Film]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=hYfByTcY49k> (dostęp: 23.03.2025).
- Rachman, G. (2024, 10 lutego). *How Tucker Carlson Became Putin's Useful Idiot*. Telegrafi. <https://telegrafi.com/en/how-did-tucker-carlson-become-an-idiot-useful-to-putin/> (dostęp: 10.11.2025).
- Rader, R. (2023). *Tucker Carlson Biography: The Untold Story of a News Giant*. Self-published.
- Radio WNET. (2024, 9 lutego). *Prof. Andrzej Nowak: Putin mruga okiem sugerując rozbiór Polski. Polska jest główną przeszkodą Rosji* [Film]. YouTube. https://youtu.be/cPV3ZJzV_FM (dostęp: 12.04.2024).
- Ring, T. (2021). *Tucker Carlson Once Lauded Harvey Milk's Killer and Anti-gay Senator*. Advocate. <https://www.advocate.com/media/2021/4/22/tucker-carlson-once-lauded-harvey-milks-killer-and-antigay-senator> (dostęp: 24.10.2025).
- Russian Offensive Campaign Assessment, February 8, 2024*. Institute for the Study of War. https://understandingwar.org/research/russia-ukraine/russian-offensive-campaign-assessment_8-10/ (dostęp: 5.12.2025).
- Scott, L. (2024, 8 lutego). *Journalists Criticize Tucker Carlson Over Putin Interview*. Voice of America; Voice of America (VOA News). <https://www.voanews.com/a/journalists-criticize-tucker-carlson-over-putin-interview/7478972.html> (dostęp: 17.10.2025).
- Snyder, T. (2024, 11 lutego). *Putin's genocidal myth*. Thinking About... <https://snyder.substack.com/p/putins-genocidal-myth> (dostęp: 23.10.2025).
- Stanowski, K. [@K_Stanowski]. (2024, 31 maja). *Nie będę ukrywał – dające do myślenia*. [Tweet]. X. https://x.com/K_Stanowski/status/1797960091963941182 (dostęp: 20.09.2025).
- Sullivan, M. (2024, 9 lutego). *Tucker Carlson's Putin interview wasn't journalism. It was sycophancy*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/feb/09/tucker-carlson-putin-interview-journalism-sycophancy> (dostęp: 23.09.2025).

- Swinney, D.K. (2025). *Tucker Carlson Biography. The Most Influential Voice in Conservative Media-Reflections on Power, Provocation and the Battle of Truth*. [Kindle Edition]. Self-published.
- Sykulski, L. (2022, 28 kwietnia). *Wywiad z ambasadorem Rosji w Polsce Panem Siergiejem Andriejewem. Rozmawiał Leszek Sykulski*. [Film]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=9M29fRiDES4> (dostęp: 22.08.2025).
- Thomas, J. (2024, 9 lutego). *Vladimir Putin's controversial Tucker Carlson interview fact-checked*. Euronews.com. <https://www.euronews.com/my-europe/2024/02/09/vladimir-putins-controversial-tucker-carlson-interview-fact-checked> (dostęp: 17.10.2025).
- Tucker C. (2025, 25 sierpnia). *Cliffe Knechtle Answers Tough Questions About the Bible, Demons, Israel, Judas, Free Will, and Death*. [Film]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=KI9sn4esE84> (dostęp: 20.11.2025).
- Tucker Carlson. (2019, 15 sierpnia) Wikipedia; Wikimedia Foundation. https://en.wikipedia.org/wiki/Tucker_Carlson (dostęp: 20.11.2025).
- Tucker Carlson is taking Trump's place as right-wing propagandist-in-chief*. (2021, 16 marca). CNN. <https://edition.cnn.com/videos/media/2021/03/16/tucker-carlson-new-trump-fox-news-stelter-pkg-hnk-vpx.cnn> (dostęp: 10.06.2025).
- Vock, I. (2024, 9 lutego). *Tucker Carlson interview: Fact-checking Putin's "nonsense" history*. BBC. <https://www.bbc.com/news/world-europe-68255302> (dostęp: 12.11.2025).
- Wywiad Tuckera Carlsona z Władimirem Putinem. Dziennikarze pytają, czy słowa Putina o Polsce oznaczają, że popiera on Hitlera*. (2024, 10 lutego). Onet.pl. <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/wywiad-tuckera-carlsona-z-wladimirem-putinem-dziennikarze-pytaja-czy-slowa-putina-o/3wh7xfs> (dostęp: 11.10.2025).
- Выступление на церемонии вступления в должность Президента России* (2000, 7 maja). Президент России. <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/21399> (dostęp: 15.11.2025).

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License
<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>